

VRIJ NEDERLAND CHRISTOFFOR

JE MAINTIENDRAI

SOCIALE VERNIEUWING

Samenwerking op basis der verantwoordelijkheid

De arbeider, die 65 jaar wordt en de fabriekspoort voor de laatste keer is doorgestaan, heeft er ruim 50 jaar beroepswerk opzitten, of ruim 100.000 uren arbeid. Een geweldige brok uit zijn leven en hoe verschillend, hoe somber vaak gewaardeerd? Nog herinner ik mij de woorden van een ouden, moegewerkten bankwerker, die zuchtend zijn leerjongen aldus aanmoedigde: „Wie het werken heeft uitgevonden, moesten ze ophangen”. Vertaald in meer begrijpelijk Nederlands wilde dit zeggen: de arbeid is een last, die ons dikwijls veel te zwaar weegt. Helaas een waarheid, al was de woordenkeus ongelukkig.

De arbeid is de beheersende factor van het dagelijkse leven. Tegenwoordig zegt men graag: Arbeid is geen koopwaar. Een arbeider voelt het zo ook niet. Hij zegt: ik heb me verhuurd als kraandrijver bij de havenwerken. Hij heeft zichzelf verhuurd. Hij maakt de arbeid niet los van zijn persoon. Hij ziet de arbeid als een stuk van zijn leven en van zichzelf. Maar tegelijk is die arbeid zijn loonbron.

De praktijk leerde hem, dat er voor goed loon gestreden moet worden (stellig: vroeger meer dan nu) en gewaakt voor behoud als een bevredigend peil werd bereikt. De strijd was vroeger daarom zo fel, omdat de arbeider er met huid en haar bij was betrokken, zijn bestaan van de uitslag afhankelijk was en hij daarbij alleen op kracht van zichzelf, zijn bedrijfsgenoten en zijn vakvereniging was aangewezen. Maar wat is er reeds veranderd en verbeterd. De sociale wetgeving van ons land, de woningtoestanden, de arbeidsverhoudingen zijn beter dan in de meeste buurstaten. En toch... weten wij, dat grote veranderingen nog komende zijn. Laat ons zien.

Twee onderwerpen vragen vooral onze aandacht en wel de bestaanszekerheid en de bedrijfsverhoudingen.

Bestaanszekerheid.

Het probleem van de sociale zekerheid (Beveridge: Social Security) krijgt na de oorlog een goede kans tot oplossing te komen. De wind is gunstig, de openbare mening is er voor gewonnen. Waar liggen hier vooral de tekorten in ons land? Niet op de zo belangrijke gebieden van ziekte- en ongevallenverzekering, al blijven er wensen. Wel echter op het gebied van het ontslagrecht, de werkloosheidsbestrijding en het invaliditeits- en ouderdomspensioen.

Hoe is het met het ontslag? Tot voor kort kon iedere arbeider worden ontslagen op betrekkelijk korte termijn. Vermindering van bedrijfsdruk, ontevredenheid over zijn prestaties e.d., konden het motief zijn. De werkgever mocht geheel handelen naar eigen inzicht.

Dat is thans reeds anders. Onder de bezetting werd ontslag (behalve ingevolge in het Burgerlijk wetboek genoemde misdrijven) afhankelijk gesteld van goedkeuring der arbeidsinspectie. Dit betekende echter, als de patroon het ontslag wilde doorzetten, gewoonlijk niet meer dan vertraging. Het bracht geen rechtszekerheid. Ook thans zijn er beperkingen en werkt voort een wachtgeldregeling, doch ook heden ten dage is er nog geen rechtszekerheid. En ziehier nu het kernpunt: *regeling van het ontslagrecht, zodanig, dat rechtszekerheid*

is gewaarborgd. Ons overgangskabinet zal dit scheepje niet in veilige haven kunnen loodsen, maar voorbereid zal het stellig worden. Eerst als de arbeiders ook hier delen in de verantwoordelijkheid, is bevrediging mogelijk.

Van de overige punten noemen we alleen nog het ouderdomspensioen. Heel wat moderne bedrijven troffen vrijwillig een regeling, zodat bij verandering van werkring een premievrije polis meegegeven kan worden. De last wordt doorgaans gedeeld door werkgever en arbeider. Wat vrijwillig in moderne bedrijven mogelijk is gebleken, kan door de wet tot algemene geldigheid

inkomen de aankoop van het volledige distributiekpakket niet toelaat. Er zijn landstreken (we denken aan Z.O. Drente vóór de oorlog) waar het levenspeil beschamend laag was. Maar het moet worden erkend, dat bevrediging over de hele linie eerst na grote inspanning, na harde arbeid, in de na-oorlogse tijd bereikt kan worden; en bereikt moet worden, wil men ernst maken met het democratische beginsel van ontplooiingsmogelijkheden voor ieder.

Stellen we ons voor, welk een ontzaglijke vergroting van productievermogen, ondanks alle vernietigingen, tot stand kwam, vooral in de geallieerde landen, dan past daarbij het beeld van een koopkrachtig volk. Als de tankfabrieken volksauto's gaan maken, moeten die ook gekocht kunnen worden. Al zullen de beginjaren zwaar zijn, perspectieven ontbreken allerminst.

Bedrijfsverhoudingen.

Als de lezer nu zegt: „Ik kan het eens zijn met het voorgaande; wat genoemd werd is belangrijk en er moet aan gewerkt worden. Maar het is geen hoofdzaak, slechts een aanloop”, dan ben ik het daarmee eens.

Met goede sociale wetten, met hogere lonen, met materiële bevrediging is nog geen nieuwe geest, nog geen gezonde bedrijfsverhouding gewaarborgd. Theoretisch kan al dat goeds ook worden aangevoerd onder kapitalistische verhoudingen.

Dit is niet alleen grauwe theorie. Er zijn tendenzen, die wijzen in deze richting: een welvarende arbeidersbevolking, koopkrachtig, maar gebonden met zilveren koorden, economische afhankelijkheid als voorheen. Ondernemingsvrijheid, in Amerika nog steeds volgens de berichten een heilig huisje, heeft als onmisbare voorwaarde afhankelijkheid der arbeiders, afwezigheid van bindende bedrijfsorganisatie en van medezeggenschap. Ook onder dergelijke omstandigheden zou de arbeid gevoeld kunnen worden als een drukkende last.

Voor verheffing van de arbeid is meer nodig dan sociale verbetering, die (hoe nodig en belangrijk ze ook is) de bestaande toestand principieel niet aantast. Een nieuwe, een werkelijke gemeenschap eist niet alleen een geest van saamhorigheid en vertrouwen, ook in de onderneming, maar als voorwaarde hiertoe een geregelde en verzekerde samenwerking. De vakbeweging komt na de oorlog voor 't voetlicht met voortreffelijke plannen op het gebied van de bedrijfsorganisatie. Deze zullen naar we hopen een goede omlijsting geven voor het tot stand komen der bedrijfs-gemeenschap.

Voor de arbeider zelf blijft het zwaartepunt liggen in de onderneming. Zodra hij in de nieuwe verhoudingen vruchtbaar kan meewerken, medeverantwoordelijkheid heeft voor de interne verhoudingen en vertrouwen heeft in de vertegenwoordigers, die optreden in de onderneming en de bedrijfstak, is de basis gelegd voor de grote principiële verandering, waar het om gaat.

Dan moet de ondernemer, de patroon, het ook aandurven om zijn arbeiders te betrekken in allerhand zaken, die tot dusverre op het kantoor werden uitgemakt. Dan moet samenwerking geen leuze zijn, maar een feit. Dan zal men ondervinden, dat vele zaken, die

1940
1 MEI
1945

NEDERLAND VRIJ!

Vijf jaren heeft Nederland een beproeving doorstaan, welke ons volk, levend in welvaart en bloei als weinig andere, zich nauwelijks had kunnen voorstellen.

Thans is er vreugde om de herwonnen vrijheid; diepe dankbaarheid jegens Hem, die den boozen tijd gekeerd heeft; erkenning aan onze bondgenooten, die met ons den gemeenschappelijke strijd voerden.

Maar vooral ook gaan onze gedachten uit naar hen die in dezen strijd de zware offers gebracht hebben, die „lijf en goet niet verschoont” hebben, die niet meer kunnen medewerken aan onze herrijzenis. Onze plicht is tevens een eereplicht geworden. Wij zetten de taak voort in diep besef van onze verantwoordelijkheid.

Zoo heeft ons volk thans tot doel: Noeste arbeid om te herstellen wat te loor ging; vernieuwing der samenleving, te beginnen bij ons zelf, om het herstel duurzaam te doen zijn; en ten slotte eendracht, wat wil zeggen, de wil om elkander te verstaan en met elkander tot overeenstemming te komen, om gesmeed tot een werkelijke volksgemeenschap, opgewassen te zijn tegen de taak, die voor ons staat.

Zoo beginnen wij thans te bouwen aan de toekomst van ons vaderland, terwijl wij tegelijk al onze inspanning richten op de bevrijding der overzeesche gebieden, waar onze landgenooten samen met de in ons Gemeenebest opgenomen volken zuchten onder het wreede juk van den nog niet verslagen vijand.

worden. Dat mag niet uitblijven! Laat ieder zich maar eens goed indenken, wat het betekent als iemand op zijn oude dag van de goedwillendheid van anderen afhankelijk is!

Voor arbeiders gelden reeds talrijke vormen van sociale bescherming. Middenstanders en kleine boeren en tuinders staan er anders voor. Hier kan nog bijna niet worden voortgebouwd op wat in vrijheid groeide. Toch zullen veel grotere groepen dan tot dusver het geval was, moeten profiteren van de sociale wetgeving. Uitbreiding van de werkingssfeer is zeker tegemoet te zien. En 't is nodig!

Bestaanszekerheid blijft een leeg woord als het bestaanspeil zo laag is, dat men zich misdeeld moet voelen. Er zijn heden nog talrijke gezinnen, waar 't gezins-

POLITIEKE VERNIEUWING

Geluiden uit het Protestantsch-Christelijke Kamp

In een redactioneel artikel heeft „Trouw” in de Zuid-Nederlandsche editie betoogd: „De scherpe antithese-politiek is in de jaren 1940—1944 meer dan ooit tot groote zegen geweest voor ons volksleven.” Verder lezen we in dit artikel, dat „een zeer groot deel van ons volk uit de scherpe antithese-gedachte heeft willen leven, ook juist in die jaren.”

Ons blad heeft tegen deze uitlatingen stelling genomen. Ze waren bovendien duidelijk in strijd met de feiten. Wie het nationale front van verzet kent, weet, dat de antithese juist ontbrak. Een zegen was dit stelling.

Wij komen op deze discussie met „Trouw” terug, omdat wij naar aanleiding hiervan een ingezonden stuk ontvingen, dat uitstekend de gedachten weergeeft, die op het oogenblik in de Nederlandsch Hervormde Kerk leven. We laten hier het stuk volgen, dat was ondertekend door Dr. W. H. Beekenkamp, Ned. Herv. Predikant, Jhr. Mr. T. Schorer, Vice-Voorzitter C. H. Unie en Mr. A. P. Stufkens, seer, afd. Middelburg C. H. Unie:

Ter zake van de door u gevoerde discussie met het weekblad „Trouw” betreffende antithese-politiek, willen wij gaarne een kanttekening maken, daar het gevaar dreigt dat de indruk wordt gewekt, dat het Protestantsch-Christelijke Nederland het ten deze eens zou zijn met het standpunt, door „Trouw” ingenomen. Dit is slechts zeer gedeeltelijk het geval.

Wij willen er hier op wijzen dat dit zeer zeker niet het geval is in den kring der lidmaten van de Nederlandsche Hervormde Kerk, die hun standpunt eerst zullen willen bepalen, wanneer na de bevrijding van het geheele vaderland de Nederlandsche Hervormde Kerk in Generale Synode (voor het eerst sedert 1619) bijeen zal zijn gekomen.

Deze Synode zal een geheel nieuwe periode in het leven der Kerk inluiden, ook voor wat betreft haar verhouding tot het maatschappelijk en staatkundig leven. Was het voorheen zoo dat de Kerk zich omtrent de grondslagen der samenleving alleen incidenteel en toevallig uitsprak in de afzonderlijke prediking, doch als geheele Kerk nimmer sprak, reeds in de bezettingsjaren werd het zoo, dat de Kerk telkens weer in kanselboodschap en herderlijk schrijven pal stond tegen de geestelijke gevaren in de ideologie van den vijand, en zoo zal het zijn dat de Kerk als een geheel haar stem zal doen hooren wanneer zich tendenzen afteekenen welke gevaar opleveren voor het doordringen van het licht van het Evangelie tot de basiswaarden ook van het openbare leven, zoozeel maatschappelijk als staatkundig.

Deze gebeurtenis zal niet nalaten een sterken weerslag te hebben op het politieke leven, met name op de confessionele politiek, welke laatste op zijn minst genomen hierdoor een sterk veranderde functie zal hebben. Immers impliceert een dergelijke ontwikkeling, dat de Kerk zich terugtrekt uit de door haar eigen passiviteit veroorzaakte vervechting van haar eigen taak in die der politieke (confessionele) partijen. Zij treedt dan terug achter en boven de

(Vervolg van pag. 1)

nu juist zo dikwijls strubbelingen teweeg brengen (ontslag, promotie, functieverdeling, loonsverhoging, beoordeling van organisatorische en technische verbeteringen, veiligheidsmaatregelen) kunnen winnen door het bespreken en verdelen der verantwoordelijkheid. Dan moet dat alles in soepele regels en voorschriften worden gewaarborgd.

Dan wordt de arbeid en de verhouding van den arbeider tot de onderneming gebracht op een hoger vlak dan voorheen. Dan zullen wantrouwen en tegenstellingen uit de dagen van strijd plaats maken voor een geest van samenwerking, die geworteld is in gezamenlijke verantwoordelijkheid. Zo wordt dan de arbeid inderdaad dienst aan de gemeenschap, ook als die arbeid op zich zelf zwaar en moeilijk mocht blijven.

partijen en laat haar eigen geluid op haar eigen plaats in het Nederlandsche volksleven hooren. En de partijen zullen dit geluid niet in den wind slaan. Zijn niet steeds grootere groepen van ons volk, mede door de les der laatste jaren, gaan beamen dat het Evangelie zeer veel en in decisieve mate te maken heeft met de grondslagen van ons samenleven?

Wij mogen op deze te verwachten ontwikkeling niet vooruitgrijpen, maar meenen dat hier een reële mogelijkheid van groot formaat ligt voor een waarlijke vernieuwing — wij zwijgen hier over het kerkelijke leven —, van het Nederlandsche staatkundig leven. Immers oude tegenstellingen komen geheel anders te liggen.

Tegenover het pasbevrijde Nederland is eigenlijk iedere discussie praematuur. Iedere meeningsvorming kan slechts tot stand komen samen met hen boven de

We hopen en vertrouwen dat, als de overwinning is behaald, ons land en de geheele wereld een lange periode van vrede zal ten deel vallen. Op elke generatie drukt echter de plicht vooruit te zien en rekening houdende met alle mogelijkheden te zorgen voor de toekomst.

In dit licht hebben we in het vorige artikel het vraagstuk der annexatie bekeken in verband met onze natuurlijke internationale positie. Daar de militaire betekenis van ons land van groot belang kan zijn voor de handhaving van ons volksbestaan, besloten we tot de wenschelijkheid van de verlegging van onze Oostgrens.

Met de mogelijkheid te annexeren gebieden moet echter niet de bevolking worden overgenomen, omdat het wezen der volksgemeenschap zich verzet tegen het gedwongen opnemen van een deel van een ander volk in één staatsverband. Maar er is nog een meer praktisch motief. De annexatie van gebied is namelijk niet alleen als een militair vereischte te zien, maar tevens als een vorm van herstelbetaling. En als zodanig kan het verkrijgen van grond slechts waarde hebben, als de staat hierover de vrije beschikking krijgt, hij dus „schoon” wordt opgeleverd.

De vijand heeft ons volk tot armoede gebracht. We zwemmen in het papiergeld, maar we zijn beroofd van onze goederen. De productiemiddelen, de voorraden, de transportmiddelen, onze uitrusting op elk gebied, ja zelfs de huizen, het huisraad en onze kleding, we zijn het voor een deel kwijt en voor de rest verkeert het in een deplorabelen staat. Als we ons indenken wat er noodig zal zijn, om alleen uiterlijk alles in den ouden toestand te herstellen, dan beginnen we reeds te duizelen van de kosten en van al hetgeen moet worden ingevoerd. We spreken dus nog niet eens over andere schadeloosstellingen, pensioenen enz. en ook niet over onze verliezen in Indonesië. Direct of zijdelings ligt de oorzaak bij den vijand, die dus rechtens dit alles zal hebben te vergoeden.

Ieder, die nuchter denkt, begrijpt echter, dat van herstelbetalingen niet veel terecht komt. In den vorigen oorlog zijn deze voor een deel illusie gebleven. De verwoestingen, die thans over de wereld zijn aangericht, zijn niet met de toenmalige te vergelijken. En, wat nog belangrijker is, in 1918 was Duitschland zelf materieel intact; thans is het een volledig verwoest land. Maakte Duitschland na den vorigen oorlog een geestelijke crisis door, thans moet de geestelijke ontreding, de wanhoop van de miljoenen, die familie en bezit verloren hebben, zoo groot zijn, dat van een begin van herstel, met terugkeer tot normale toestanden langen tijd geen sprake kan zijn.

We moeten ons niet laten zoet houden met het opmaken van rekeningen met astronomische cijfers en ons in slaap laten sussen met de hoop, dat deze misschien wel eens

rivieren, met wie het ons tezamen aangaat. Voorts is het gevaar niet denkbeeldig, dat, door het ontbreken van belangrijke stemmen in het Nederlandsche concert, discussies, misschien zonder dat men het wil, gevangen blijven in formuleeringen, ontleend aan tegenstellingen in ons vroegere staatkundig leven, die een anderen inhoud of een geheel andere plaats hebben gekregen.

In geval van geestelijke gevaren is strijd daartegen geboden. Deze gevaren te signaleren is allereerst de taak der Kerk. Tekenende deze gevaren zich ook af op het politieke veld, dan zullen de vertegenwoordigende lichamen in hun staatkundig beleid rekening houden met de stem der Kerk, welke dus als het ware de functie van geweten der natie vervult. Hier naar te luisteren ligt in de lijn van de christelijke signatuur van het Nederlandsche volk.

Niet is aan te nemen dat de Nederlandsche Hervormde Kerk zal willen staan achter hen, die een antithese-politiek willen blijven voorstaan, die weliswaar veel zegen, maar ook veel onnoodige en onjuiste verdeeldheid heeft gebracht.

betaald zullen worden. Hoe grooter de herstelbetalingen zijn, hoe eerder ze noodgedwongen zullen worden geannuleerd.

Moeten we er dan maar in berusten, geen of weinig schadeherstel te krijgen? Moeten we als een kleine jongen, die door zijn grooten broer is geslagen, in een hoekje zitten prullen in het gevoel van onmacht? We hopen, dat ons volk thans wakker is geschud uit dien Jan-Salieggeest, uit dat minderwaardigheidsgevoel: „een klein landje te zijn”.

Daarom moeten we aandurven een andere wijze van herstelbetaling voor te staan; en wel den eisch stellen, dat wij worden schadeloos gesteld door afstand van Duitschen grond.

We zeggen, aandurven, omdat de voornaamste argumenten van de tegenstanders o.i. neerkomen op gebrek aan durf, of bezorgdheid voor de consequenties in de toekomst. Naar onze meening —

we komen hierop terug — zal annexatie van enkel grond zonder de bevolking bovendien niet méér, maar juist minder tot een vergeldingsoorlog aanleiding geven.

Bij het zoeken naar den justen vorm voor herstelbetaling moeten we ons eigen belang voor oogen hebben. Maar dit brengt ons er juist toe ook rekening te houden met de gevolgen voor Duitschland. Immers het werkelijk belang zoowel van ons land als van Europa is alleen gebaat bij een innerlijk krachtig, zij het militair verzwakt Duitschland.

Als nuchtere zakenlieden moeten we reeds zien, dat Nederland voor een belangrijk deel op dit land — het natuurlijke achterland voor onze havens — is aangewezen.

Bovendien is Europa en speciaal het vasteland in het Westen, een eenheid. We kunnen Duitschland niet van de landkaart wegvagen, maar het moet zijn rol in het geheel blijven spelen, als de verbinding en de buffer tusschen Oost en West, tusschen twee culturen en belangensferen. Een chaos in Midden-Europa is een bron van onrust en verhindert het verkrijgen van stabiele toestanden. Deze chaos kan alleen worden voorkomen — hoe vreemd dit thans ook moge klinken — als we zelf medewerken aan een spoedig en blijvend herstel.

Deze heroprichting nu van Duitschland wordt zoo al niet onmogelijk gemaakt, dan toch ten zeerste belemmerd door herstelbetalingen in geld en goederen. Deze leggen een loodzware belasting op het volk, terwijl het land arbeidskracht en goederen reeds niet zal kunnen opbrengen voor den eigen herbouw.

In den aanvang zullen herstelbetalingen geheel onmogelijk zijn. Zij kunnen eerst gaan vloeien als het land den oorlog eenigermate te boven is. Doch dan stooten ze het volk terug in den put juist op het oogenblik, dat het al zijn wilskracht aanwendt om zich omhoog te trekken. Dit soort van afwikkeling van een oorlog is wel de meest geëigende om een volk voor het dilemma te stellen: een nieuwen strijd op leven en dood te wagen,

Met de gewestelijke leiding van Gelderland van „Vrij Nederland” zijn wij tot overeenstemming gekomen om, in navolging van het Zuiden, ons blad voorloopig gezamenlijk met „Vrij Nederland” te doen uitkomen. De doeleinden, die beide redacties zich stellen, loopen voor een groot deel evenwijdig; de praktische moeilijkheden vormen een dwingend motief, om te trachten deze gemeenschappelijk te overwinnen

EEN NIEUW PLATFORM NOODIG

In verschillende artikelen van de socialistische pers (edities van Het Vrije Volk en Het Parool) lezen wij een pleidooi voor het vormen van een z.g. Labour-partij. Deze ziet men dan zoo, dat de oude S.D.A.P. haar deuren wijd open zal zetten voor een nieuwen aanhang.

Op deze wijze komen wij er niet. Denkt men werkelijk, dat de katholieke arbeiders en hun confessionele collega's lid zullen worden van een S.D.A.P.? Vergeet men niet, dat de S.D.A.P., zooals trouwens alle oude partijen, traditioneel bepaald is? Programma-veranderingen veranderen niet plotseling den geest van een partij.

De eigen sfeer der oude politieke partijen is van dien aard, dat „een nieuwe aanhang” van eenigen omvang zich daarin in een vreemd huis zal voelen. Oprechte samenwerking tusschen groepen van diverse huizen kan alleen ontstaan als ieder bereid is uit zijn oude behuizing te treden en een nieuw huis te gaan bewonen.

Wie zegt: samenwerken is goed, maar dan moet ge bij ons komen, schept daardoor niet de vertrouwenssfeer, die voor het doorbreken van de oude tegenstellingen noodig is. Het gebrek aan bereidheid om op een nieuw platform met elkander te beginnen, is reeds een bewijs, dat er iets hapert, al zal dit verschillende, ook niet-essentieele, oorzaken kunnen hebben.

De S.D.A.P., die steeds tegenstander is geweest der oude antithese, zou deze door haar heroprichting slechts in de hand werken. Het tijdvak, waarin politieke partijvorming nog niet urgent is, is tevens een tijdvak, waarin evolutie mogelijk is. Het gesprek tusschen personen uit de oude groeperingen blijft dan open. Hierbij zal het voor velen duidelijk worden, dat de doeleinden van het democratisch socialisme alleen tot werkelijkheid kunnen worden in een samenwerking met groepen uit de oude partijen in één verband en dat daartoe alleen een mogelijkheid bestaat op een nieuw platform.

dan wel te verzinken in een defaultisme en een totaal verval.

Wanneer Duitschland de mogelijkheid gegeven wordt om zich tot een levensvatbare staat te herstellen, moeten we daarbij tevens zorgen, dat dit land geen gevaar meer kan opleveren voor zijn nabuurstaten. Men bedenke echter, dat op den duur de beste waarborg voor eigen veiligheid niet gelegen is in verzwakking van zijn tegenstander, maar in eigen kracht. Ook dit is een les van Versailles en van dezen oorlog.

Bestaat nu de herstelbetaling voor het grootste deel in afstand van grond, dan bereiken we hiermede juist het ons voorgestelde doel.

Annexatie van gebied in het Westen en het Oosten verkleint Duitschland. Heeft dit op zich reeds militaire beteekenis, bovendien worden de aanliggende staten daardoor evenredig vergroot en verkrijgen deze natuurlijke, goed verdedigbare grenzen.

Deze annexatie verhindert anderzijds niet, dat in het belang van het herstel van Nederland en Europa dit verkleinde Duitschland tot innerlijke kracht komt. Zij legt niet den druk op, die andere herstelbetalingen hebben. Duitschland neemt op deze wijze zijn verlies, dat wordt opgevangen door een nieuwe verdeling van grondverminderde bevolking. Het kan daarna zijn herbouw beginnen, zijn grond intenser benutten (het heeft de helft van de bevolkingsdichtheid van Nederland!) in het vooruitzicht, dat slagen mogelijk is.

De staten, die gebied krijgen, zullen met dezen vorm van schadevergoeding tevreden kunnen zijn. Zij zijn beter af dan met een vordering op papier. Vooral Nederland zal met deze oplossing zeer gebaat zijn. Het is een unieke gelegenheid om voor langen tijd een oplossing te verkrijgen voor het grondprobleem, dat hier een steeds nijpender vraagstuk wordt.

C. t. H.

DE GROTE LIJN

EINDELIIK dan is het vijandelijk juk afgeworpen. Eindelijk is het doek dan opgegaan. Eindelijk is de rook boven het slagveld opgetrokken. Eindelijk zullen wij kunnen nagaan, wat er is verwoest en wat van ons gehavende nationale leven nog overbleef. Eindelijk zullen wij de kans krijgen, om aan de reconstructie te beginnen.

Wederopbouw en herstel!

Dáarnaar hunkert ons rampzalige volk. Wederopbouw van de aangevreten levenskracht. Herstel van de eigen, Nederlandse rechtsorde. Wederopbouw en herstel van een staat en maatschappij, waarbinnen de mens vrij kan ademen, zonder vrees voor honger en tyrannie. Wederopbouw en herstel van een Nederland, zonder geheime partij-politie en zonder zwarte handel.

Tot zover zal ieder het met ons eens zijn. Ook de conservatieven, wier wensen slechts uitgaan naar een terugkeer tot de oude verhoudingen van vóór 1940. Ook de extremisten, die op de lange baan wel een totale revolutie nastreven, maar die voorlopig genoegen nemen met snelle ravitaillering, grondige zuivering, en reorganisatie van de volksinvloed.

Wederopbouw en herstel! Dát kan grotendeels het werk zijn van de bevoegde autoriteiten, van Regering en Militair Gezag. Dát kan geschieden van boven af. Dáarbij kunnen allen samenwerken, ongeacht politieke of sociale overtuiging, ongeacht onze opvattingen omtrent de vaderlandse gemeenschap.

Maar weldra (en we menen zelfs: zeer spoedig!) zal toch blijken, dat de *meningsvorming tijdens de bezetting niet stil heeft gestaan* en dat talloze landgenoten onder de druk zijn gegroeid tot een nieuwe overtuiging omtrent de toekomst van ons Gemeenbest. Weldra zal het duidelijk worden — reeds bij het volbrengen van allerlei praktisch werk —, dat de wil tot vernieuwing méér is dan een vaag verlangen, slechts levend in de kring van „ontevreden”, „onervaren” jongeren.

Wie ernst maakt met de gedachte, zo menigmaal uitgesproken door onze Koningin (de gedachte van „een nieuw en herboren Nederland”), kan zijn taak niet beëindigd vinden, wanneer de voedselpositie zou zijn verbeterd, de rechtszekerheid gegarandeerd, de aanvoer van grondstoffen geregeld.

Behalve herstel en wederopbouw is nog iets anders nodig: *geestelijke en maatschappelijke vernieuwing*.

Zeer uitdrukkelijk stellen wij hier dus op de voorgrond, dat de vernieuwing geestelijk en sociaal moet worden aangepakt. Beide immers is noodzakelijk. Alle twee de doeleinden moeten tegelijkertijd worden nagestreefd. Zij moeten elkander aanvullen en steunen.

Nagenoeg alle traditionele remmen zijn losgewerkt. De binding aan oude normen van goed en kwaad is bijna overal verbroken. Men is gewend geraakt aan een samenleving zonder zedelijk gefundeerd gezag. Men is terecht gekomen in een wanhopige strijd voor het naakte bestaan, en daarbij vecht ieder met eigen wapenen, zonder rekening te houden met de rechten van zijn naaste.

Men kan zich deze ontwikkeling niet catastrofaal genoeg voorstellen, en wil Nederland niet te gronde gaan, dan is het eerst nodige: *nieuwe beleving van de christelijke geest*. Nieuwe beleving dus, van een gemeenschapsgedachte, die in het Evangelie gegeven is, maar welker gezag ook ver buiten de belijdende Christenheid wordt erkend als bindend voor ons volksbestaan.

Het vaderland is verloren (wij zeggen het met grote klem en in volkomen nuchterheid), wanneer het de zelfzucht der losgeslagen individuen niet weet te overwinnen door de kracht van een nieuw, levenskrachtig sociaal besef.

Een „nieuw” besef? Och neen, want in beginsel is het overoud en hecht verankerd in onze nationale geschiedenis, in ons volkskarakter, in ons geweten. Maar toch óók wel „nieuw”, ja! Want hoe

deerlijk heeft het ontbroken in de jaren vóór 1940!

Geestelijke vernieuwing betekent in de grond der zaak: bewustwording van onze diepste en fundamenteelste, oud-Christelijke levenswaarden. Wij moeten weer leren, dat ons gehele bestaan (dat van den enkeling en dat van de gemeenschap) gesteld is onder de hoge, absolute geboden van goede trouw, gerechtigheid, naastenliefde, eerbied voor wat den ander heilig is, besef van persoonlijke verantwoordelijkheid bij het volbrengen van onze roeping als mensen en als volk.

Geestelijke vernieuwing derhalve! Maar dat is niet genoeg. Er zal in het nieuwe Nederland veel moeten worden „geprekt”. Doch „preken” is maar de helft van het werk. Wij moeten óók leren, dat de grote beginselen, waarover wij spraken, niet slechts behoren te worden gesteld: zij moeten ook toepassing vinden in het praktische leven. Na onze herrijzenis uit de Duitse hel moeten wij onze maatschappij herbouwen van onze nieuwe, hervonden gezindheid uit.

Een praktisch voorbeeld.

Het bestuur van

INDONESIË

in overgangstijd

Onmiddellijk bij de bevrijding van Indonesië wordt door de Geallieerde militaire autoriteiten het burgerlijk bestuur toevertrouwd aan de N.I.C.A. Tegelijk met de Geallieerde militairen gaat ook de NICA aan land om zijn werkzaamheden aan te vangen. Vele in den lande vragen zich af: wat is die NICA, wat is haar doel en hoe is zij georganiseerd? Vanuit de gegevens, die wij bezitten, hebben wij getracht een denkbeeld omtrent de NICA te vormen.

De Nederlands-Indische Civiele Administratie, afgekort NICA, vormt het bestuursapparaat, dat de heropbouw van het burgerlijk gezag ter hand neemt in samenwerking met de militaire autoriteiten. De NICA is voor Insulinde wat het Militair Gezag is voor bevrijd Nederland, doch dan aangepast aan de veel moeilijker omstandigheden van bevrijd Indonesië.

De NICA ressorteert onder den Minister van Overzeesche Gebiedsdeelen. De dagelijkse leiding evenwel berust bij den heer Ch. O. van der Plas, den voorzitter der Nederlands-Indische Commissie in Australië. Het is een *overgangsgezag*, ingesteld op samenwerking met en afhankelijk van de Geallieerde militaire autoriteiten. De NICA is afhankelijk van de Geallieerde legers voor de aanvoer van levensmiddelen en geneesmiddelen, voor telegrafische verbindingen, enz. Ook in haar organisatie werkt zij ten nauwste samen met de Geallieerde militairen, hetgeen trouwens voortspuit uit haar doel.

Taak van de NICA.

Het doel en de taak van de NICA is op de allereerste plaats, zoals Ch. van der Plas dit omschrijft, de Geallieerde legers met haar kennis van land en volk bij te staan en de bevolking der bevrijde gebieden te inspireren en te organiseren voor steun aan de oorlogvoering. Nadat de NICA-patrouilles in Nieuw-Guinea dan ook het land van Japanners hadden gezuiverd en orde en rust hadden hersteld, ging het land onmiddellijk zijn aandeel bijdragen voor de oorlogvoering, door de levering van een grote hoeveelheid copra en hars. Verder leveren de landsbewoners een belangrijke bijdrage door opbouwwerk, speciaal op vliegvelden, en door het herstellen van bruggen en wegen, van belang voor de militaire operaties.

Doch wij hebben een dubbele taak in het Zuidzee-gebied. Naast de bevrijding van Indië en het verslaan van Japan, onze internationale taak, hebben wij nog een typisch nationale taak te verrichten, nl. het herstel der geteisterde gebieden. Wij moeten, aldus Van der Plas, in de door den vijand uitgemergelde gebieden de bevolking te hulp

Wij hebben in het nationaalsocialisme gezien, waartoe men komt, wanneer men de persoonlijke verantwoordelijkheid als grondslag der gemeenschap verlaat. Wij hebben de vruchten der dictatuur geproefd tot stervens toe. Beter dan ooit hebben wij gezien, hoe deze dictatuur den mens verlaagt tot een machine.

Maar betekent zulks, dat wij tevreden zijn met onze voor-oorlogse democratie? Mogen wij vergeten, hoe onvruchtbaar en verlamd ons openbare leven vroeger was? Hebben wij niet de plicht, een concreet program te geven voor verbreding van de volksinvloed, modernisering van het staatsleven, vestiging van een doeltreffend, krachtig werkzaam, zedelijk gefundeerd en democratisch gecontroleerd gezag? *Eensgezinde democratie betekent iets anders dan: „eenheid door conservatisme”.*

Een soortgelijk betoog zouden wij kunnen schetsen voor ons sociale leven, voor de culturele verhoudingen, voor onze internationale politiek, voor onze verantwoordelijkheid jegens de Indië. En telkens zullen wij ook verder moeten gaan dan het geven van een „schets”. Telkens zullen wij concreet en precies moeten uitspreken, hoe het kan en moet.

Aan die taak zal JE MAINTIENDRAI zich wijden in de komende tijd. Practisch en principieel. Voor vandaag echter moge het voldoende zijn, de algemene richting van ons werk te hebben bepaald, en de grote lijn... althans te hebben aangegeven...
RED.

komen, haar veiligheid en orde hergeven en haar door een reeks van sociale, economische en hygiënische maatregelen uit de ellende, die de onderdrukker gebracht heeft, terugbrengen tot een peil, dat de Nederlandse en Indonesische opvattingen van menselijkheid en behoorlijkheid waardig is.

Het herstel van een gedesorganiseerd land als Indonesië, omvattend een gebied van zulke grote afmetingen en met een bevolking van niet minder dan 70 miljoen, zo gevarieerd van samenstelling is een veeleisende, opgave. Onder leiding van den inmiddels overleden heer Sitsen, is een geweldig programma uitgewerkt van opbouw van het binnenlands bestuur in Indië. In de voorbereidende plannen werd de Archipel verdeeld in 77 districten. Daarbij werden de herstelwerkzaamheden verdeeld gedacht over drie stadia. Voor de aankoop van voedsel en medicijnen voor het bevrijde gebied is in het eerste stadium een bedrag van twee en een half miljard dollar bestemd. Een bedrag van 235 miljoen dollar is reeds beschikbaar voor het tweede herstelstadium. Het derde en laatste stadium werd te omvangrijk geacht om thans reeds voorbereid te worden.

Voor dit grootse en verantwoordelijke werk van voorbereiding en uitvoering waren slechts weinigen beschikbaar nadat Indië door de Japanners was overweldigd. Uit de gehele vrije wereld werden toen Nederlanders en Indonesiërs bijeengebracht. Voor deze mannen, jong en oud, Nederlander en Indonesiër, werd de opleiding ter hand genomen tot Nederlands-Indisch bestuursambtenaar in Brisbane, een stad in Australië. Thans worden eveneens krachten aangeworven in bevrijd Nederland.

De opleiding is zwaar. Naast 24 uur college per week en veel zelfstudie, worden militaire oefeningen gehouden en de nodige sport beoefend, om straks in staat te zijn het leger in uiterst moeilijke patrouilles te volgen.

Totdat Hollandia werd bevrijd was het Zuid-Westelijk gedeelte van Nieuw-Guinea met de hoofdstad Merauke het enige gebied van Indië, dat vrij was van Japanners. Naar dit gebied kon de NICA de geschikt gebleken jongeren heenzenden voor na-opleiding.

Van Hollandia echter schrijft de bevrijding steeds voorwaarts: Biak, Japen, Noemfoer, enz.

Overall wordt met enthousiasme het Geallieerde bevrijdingsleger begroet. Met voortvarendheid werd en wordt door de NICA gewerkt aan de verdere zuivering van het land, de wederopbouw der dorpen, het oprichten van ziekenhuizen en de verzorging van de volkshygiëne, die al die jaren van Japanse bezetting geheel verwaarloosd was. Het economisch leven werd zo snel mogelijk opgebouwd. Aanwezige producten, van belang voor de oorlogvoering, werden opgekocht in ruil voor noodzakelijke handelswaren. Een ruilbeweging is tot stand gebracht tussen Merauke en het later bevrijde deel van Nieuw-Guinea. Een rijke ervaring kon de NICA reeds opdoen, welke zijn nut zal hebben voor de nog te bevrijden gebieden.

Al de ervaring van het Nederlandse volk gedurende drie eeuwen van koloniale werkzaamheid, al onze ervaring in deze oorlog hebben wij nodig om de bevrijding van onze 70 miljoen Rijksgenoten in Indië zo te doen zijn, dat er een nieuw Indonesië van uit kan ontstaan.

In de schoot van de NICA wordt geboren de nieuwe geest, waarin Indonesië bestuurd gaat worden. De nieuwe geest van kameraadschap in het nastreven van hetzelfde doel — de grootheid van Indonesië —, die geboren is tussen Nederlander en Indonesiër in de opleidings-school van de NICA, zal eens tot bloei komen in het tot nieuwe welvaart gebracht eilandrijk van Insulinde. Dan hebben we niet alleen de oorlog gewonnen, maar ook de vrede. Dan zullen alle krachten van Indonesië tot ontplooiing komen. Dan zal de Japanner ten volle gewroken zijn en zal in het door hem toegebrachte leed ontkiemd zijn: de geest van een nieuw Indonesië.
J. L.

WIE IS

PRESIDENT

TRUMAN

Dit is de vraag, die thans, na het overlijden van den grooten staatsman Roosevelt, velen zullen stellen. En dan kunnen we onze lezers misschien geen beteren indruk geven en geen betere verwachtingen wekken dan door een uittreksel af te drukken uit een boodschap die Senator Truman, die thans het Presidentschap waarneemt, op 19 Nov. 1943 heeft gericht tot een bijeenkomst voor samenwerking in de industrie.

„De oorlogsonderzoekingscommissie van den Senaat, van welke commissie ik voorzitter ben, heeft tot taak gehad een onderzoek in te stellen naar de situatie in het binnenland en daarover rapport uit te brengen.

Door alles, wat ik in heel Amerika gezien en gehoord heb, ben ik met grooten trots, maar ook met diepe bezorgdheid vervuld.

Trots, als Amerikaan, op de groote krachtsinspanning van werkgevers en werknemers en den stroom van leger- en vlootuitrustingen voor de krachtigste wapenrusting, die de wereld ooit gezien heeft.

Bezorgdheid over den geest van verdeeldheid aan het thuisfront — klasse tegen klasse, het platteland tegen de stad, partij tegen partij, ras tegen ras. De krachten der verdeeldheid in ons nationale leven schijnen vandaag aan den dag sterker te zijn dan misschien in eenig ander tijdperk van de geschiedenis. En ze worden steeds sterker! Iedereen in de industrie kent den strijd om de heerschappij, welke in vele van onze grootste oorlogsfabrieken gaande is.

De meeste werkgevers en werknemers in ons land willen niets liever dan samenwerking, teneinde den oorlog te winnen en een duurzamen vrede op te bouwen.

Maar helaas, in beide kampen zijn er extremisten, die dat werk zeker niet zullen vergemakkelijken. Zij zijn behept met een uit den vreemde komende zin voor tweespalt en spelen hierdoor in de kaart van buitenlandse ideologieën. Nog steeds zijn er enkele werkgevers, die, hoewel de oorlog hen gedwongen heeft collectieve contracten te aangaan, toch nog in hun hart overtuigd zijn, dat het eenige middel om de arbeiders op hun juiste plaats te brengen straks de sterke arm van politie of leger zal zijn.

Er zijn vakverenigingsleiders die, hoewel zij in het belang van de oorlogsinspanning heel mooi spreken over samenwerking met de werkgevers, niettemin persoonlijk alles doen wat zij kunnen om hun macht te vergrootten, met het oog op een algemeene ommekeer na den oorlog.

Voor zoo iets bestaat slechts één oplossing. Wij moeten namelijk beginnen in de Amerikaanse industrie de zuivere scheidslijn te trekken — tusschen de verantwoordelijke en opbouwende krachten, zoowel bij de werkgevers en werknemers enerzijds en de kleine, maar actieve minderheid, die gelooft aan een strijd op leven en dood, anderzijds.

Indien wij er in kunnen slagen om overal in het land onderling begrip en samenwerking tusschen de goedwillende leiders van beide partijen in de industrie te vormen, dan betekent zulks zeker niet alleen maar een verhoging der productie. Wij zullen de Amerikaanse industrie voor Amerika behouden en den weg banen naar de grootste periode van vrede en voorspoed, welke de wereld ooit gekend heeft.

Als Amerika kan zegevieren in den strijd

ZWICHT DE OVERHEID VOOR HET

COMMUNISME?

De beslissing over de papierverdeling en daarmee over de mogelijkheid een krant uit te geven ligt bij een subsectie van Sectie I (Binnenlandse Zaken) van M.G. Bij deze instantie berust ook de perszuivering en de beslissing of men als uitgever mag optreden. We hebben echter de merkwaardige figuur, dat de eindschikking niet valt onder de verantwoordelijkheid van den Chef Staf M.G. maar onder die van den minister van Binnenlandse Zaken, die deze bevoegdheid bij het persbesluit uitdrukkelijk aan zich zelf heeft voorbehouden en niet heeft toevertrouwd aan den Chef Staf.

Wanneer we thans kritiek laten hooren over de persregeling in Twente, weten we niet of we den minister, den Staf M.G. of wel beide verantwoordelijk moeten stellen. Van daar dat we ons verwijt maar richten aan het neutraal begrip „Overheid”.

Na de opgedane ervaring in het Zuiden heeft de Chef Staf M.G. op 28 Maart een uitstekende instructie doen uitgaan, waarbij een interpretatie van het persbesluit werd gegeven, die een rechtvaardige behandeling van de pers mogelijk maakt. Hiermede kan de toestand voorkomen worden, dat elk illegaal blad maar als dagblad verschijnt, ongeacht de behoefte en ongeacht de eventuele rechten, welke de pers, die na 1 Jan. 1943 nog verschenen is, na onderzoek en zoo noodig zuivering, kan doen gelden. De instructie maakt ook mogelijk tot een zekere ordening in de nieuwsvoorziening te geraken.

Op de meeste plaatsen als Zwolle, Deventer, Zutphen, is een „Vrije Pers” ontstaan, een samenwerking tussen de illegale bladen, die in de nieuwsvoorziening voorziet. Daarnaast komen de illegale bladen als weekblad uit.

In Twente echter is een run op dagbladen ontstaan. Hier is een gebied, dat elke groep als zijn jachtterrein heeft uitgekozen. En we beleven hier een proefje van hetgeen ons aanstonds in de grote steden van het Westen te wachten staat.

In Twente heeft de Overheid zich niet aan haar instructie gehouden en hier was het nu juist van belang. Het resultaat is geweest, dat voor de honderdduizend gezinnen de volgende voorloopige indeeling is ontstaan: „De Waarheid” 30.500 exemplaren; „Het Vrije Volk” 19.000 exemplaren; „Trouw” en „Twentsche Courant” (R.K.), ieder 17.000 exemplaren.

Bij een bezoek aan het M.G. te Enschedé kregen wij den indruk, dat wij heel blij moesten zijn als „Je Maintiendrai” als weekblad mocht worden verkocht. Van papertoewijzing was echter geen sprake. De verschijnende bladen immers hadden uitgemaakt, dat aan ons blad geen behoefte bestond.

Het resultaat is dus, dat de illegale week-

(Vervolg van pag. 3)

voor samenwerking in de industrie, dan zullen wij goed op weg zijn naar de overwinning in den zwaarderden strijd voor nationale eenheid. En de overwinning in dezen strijd kan onze bijdrage tot de vredesconferentie zijn.

De tijd is rijp voor een beroep, niet op het eigenbelang, maar op het verlangen, dat diep in elken mensch geworteld is, om te leven voor een hoog ideaal.

Wij willen de zekerheid hebben, dat wat wij voor den oorlog doen, tegelijkertijd een gezonden grondslag voor de toekomst legt.

Na onze ervaring in den vorigen oorlog staan wij wantrouwend tegenover elk programma „om de wereld geschikt te maken voor democratie”, dat niet tevens de democratie geschikt maakt voor de wereld.

Intuïtief voelen wij, dat „a new birth of freedom” in ons vaderland de beste belooning is voor de zonen van Amerika, die in den vreemde voor de vrijheid strijden.

Ik ken de beweging voor morele her-

bladen hier wel afzonderlijk als dagblad mogen verschijnen, hetgeen elders niet het geval is. Voorts dat ruim 30.000 gezinnen „De Waarheid” moeten lezen, als ze een dagblad willen hebben (door de limiteering is een ander immers niet te krijgen). Maar er zijn toch zeker geen 30.000 communistische gezinnen in Twente? Is dit persvrijheid? Is dit democratie? Het eenige antwoord is: het is zwakte van de Overheid, omdat deze niet aandurft eigen instructies te handhaven. En dit accepteren wij niet.

Deze geheele instructie stond al op losse schroeven, doordat de vorige regering aan „Het Vrije Volk” (Het Volk van voorheen) als eenigst blad een vergunning had verleend om in het bevrijde gebied als algemeen Nederlandsch dagblad te verschijnen. Hiermede is het hek van den dam. Want in elke

GEBED VAN DEN BOER

Zij hebben, o God, mij mijn paarden ontstolen
en 't graan uit mijn schuren gelicht;
Zij hebben de dood van mijn kalveren bevolen
en gansch mijn gedoente ontvriicht.

Zij roofden mijn wagens, en jaagden mijn knechten
en slecht werd mijn oogst en gering.
Zij traden mijn grond en zij traden mijn rechten,
die ik uit Uw handen ontving.

Maar Gij liet, o God, mij mijn leven behouden;
Mijn leven: de kracht in mijn vuist;
mijn verstand en mijn velden waarop straks in gouden
herrijzenis de korenaar ruischt.

Gij geeft mij het schoonste en zwaarste te dragen:
mijn harde maar eerlijke taak,
waardoor straks een volk, door de ramspoed verslagen,
haar krachten herwin' en ontwaakt.

En als er daar zijn, die zichzelf vergeten,
verkoopend hun boerensatosen,
hun land en hun volk en hun eer en geweten,
Wil, God, naar hun daden hen doen.

Maar zend mij Uw voorjaar, Uw zon en Uw regen,
en geef tot mijn taak mij de kracht:
de kracht om tot rijkdom te zijn en tot zegen
het volk dat in nood op mij wacht.

ANTENNE

plaats waar nu „Het Vrije Volk” verschijnt kan elke andere richting ook een dagblad eischen.

Bij den huidige papierenood was de beste tijdelijke oplossing geweest één nieuwsblad voor plaats of streek, uitgegeven in samenwerking tussen bladen of richtingen, die vroeger ter plaatse de pers beheerschten en daarnaast weekbladen als spreekbuizen voor de verschillende richtingen, oude als nieuwe.

Met goeden wil is een dergelijke ordening nog best door te voeren. Hoe dit ook zij, wij verlangen van den verantwoordelijken minister, dat aan een toestand, zooals deze thans in Twente is, ten spoedigste een einde wordt gemaakt.

Nijmegen, 4 Mei 1945.

C. t. H.

bewapening sinds 4 Juni 1939, toen ik een boodschap van President Roosevelt heb voorgelezen op de nationale massavergadering in Constitution Hall te Washington.

Toen werd ik er door getroffen, hoe duidelijk men daar de gevaren zag, die Amerika bedreigden en door den bezielenden ijver en het verstandige inzicht, waarmee men het land trachtte wakker te schudden.

Er bestaat geen enkele denkbare moeilijkheid in de industrie die niet in een paar weken opgelost zou kunnen worden, als de geest van morele herbewapening ruim baan wordt gegeven.

Wij hebben dezen geest in de industrie nodig. Wij hebben dezen geest in ons volk nodig. Want als deze geest niet vaardig wordt over Amerika, zullen wij — als wij geluk hebben — wel den oorlog winnen, maar zoo vast als een huis den vrede verliezen.

Met dezen geest is er niets, dat wij niet zullen kunnen doen voor Amerika, en Amerika voor de wereld.”

ENVOUDIG zag ze er uit, een uiterlijk overeenstemmend met den inhoud.

Degelijk, zonder groote woorden, maar met een schat van gedachten. Aardig was ze geïllustreerd. Duur was ze ook niet, ondanks den kleurendruk. Zooiets „aan den man brengen” moest een aardigheid zijn.

Een Meizon, die zich vergist had en in Maart al straalde, verhoogde de vreugde en van louter enthousiasme en goedgemuttheid drukte de verkooper dan ook iets te hard op het schelle huisbelletje. „t Duurde nogal lang en toen trok een „geallieerde” de deur open. Op zoo iets ben je niet gedresseerd. „Oh... a... een... a pamflet, 20 cents only.” „I'm sorry, but I don't understand your language,” en weg was hij. Daar kwam Mevrouw. „Nederland zal Herrijzen”, een pittige brochure Mevrouw, 20 cent.” „Dank je, ik heb het Parool al.” Bang, deur dicht. „n Druk op een andere bel. „n Man achter een handwagen sjouwt voorbij. „Hé, verkoop je de catechismus?” „Inderdaad vriend, 'n soort catechismus is het wel. „Nederland zal Herrijzen”, 'n boekje van betekenis.” „Och, papier is gulddig en de courante...” „Zeg kom je nog,” schreeuwt een „hitje”, dat verschenen is in de deuropening van het huis, waar ik de bel beroerde. „Ja juffrouw, de brochure „Nederland zal Herrijzen”. „Mevrouw is niet thuis.” „Oh, maar juffrouw die brochure is ook voor u.” „Voor mij?” „Nou Moe, ik lees nooit, dag meneer.” Weer een deur dicht. „n Helpend agentenpaar dreunt voorbij. „Heeft u een vergunning om te venten?” „Maar heeren, 'n brochure als deze verspreiden is toch geen venten, „Nederland zal Herrijzen”. „Allebei koopen ze er een. Vier dubbeltjes glijden in den zak, die ik er expres voor heb leegge-maakt. Het handgeld is er.

Op den hoek van een zijstraat maak ik halt en front. „Nederland zal herrijzen, 20 cent.” Waarachtig, het lukt. Een vriendelijke oude heer is de eerste. Bijziend is-ie. Uit een respectabele portemonnaie met veel zakjes diept hij drie stuivers en vijf centen. „t Is nogal geld, vindt hij. „n Gulden is eigenlijk nog te goedkoop, vind ik.

Daar is al een volgende klant. „Ik heb er al van gehoord, moet wel interessant zijn, als 't u blijft 20 cent.” Een andere dame, een oudere, zoo een die den hoed nog werkelijk als een hoofdbedekking draagt en niet als een „gevalletje” dat je ieder oogenblik kunt verliezen. „Staat er iets over de Koningin in dat boekje?” „Jazeker Mevrouw.” „Geeft U er dan maar een.” Ik krijg een kwartje en behoef niets terug te geven. Weer 'n politieagent. Nu een echte. „Wel mijnheer, 't valt zeker niet mee, zoo jong bent u ook al niet meer — ik protesteer inwendig heftig — wij zijn er aan gewend zoo

EEN VERKOOPER OVER

De brochure

aan te pas. Dat is mijn waakkans. „Met de jaren worden de oogen er ook niet beter op,” zeg ik, maar hij wil den steek niet voelen, hij leest. „Geef u er maar een stuk of drie, de kameraden in de wacht zullen 't ook wel willen lezen,” meent hij. „De brochure „Nederland zal Herrijzen”. „n Stuk of wat gaan er voorbij, ze hebben iets meer belangrijkers aan den overkant te zien, of misschien zijn ze doof. Anderen concentreren hun aandacht op de straatstenen. Ik ga naar nummer 48. „Hiernaast mijnheer op 50 daar moet u heen, die doen aan „politiek”, zegt ze als de twee dubbeltjes in mijn hand gegleden zijn. „Hiernaast” blijkt te zijn een bakker. „t Ruikt er goed en een gezellige dikke dame begroet me van achter de toonbank. „n Brochure — even wil ik nadenken hoe ik verder zal gaan, ze doen hier immers aan politiek, maar denken blijkt overbodig. „Ja zeker mijnheer, wij moeten met de stroomingen op de hoogte blijven. Er is veel verandering, veel wanbegrip, haat en nijd, afgunst en onverschilligheid.” „Juist, maar” — „de een gunt den ander het licht in de oogen niet, daar heb u nou...” „Mevrouw, ik wilde mijn stapeltje nog kwijt.” „Ja, ja, dat begrijpt ze, maar 'n mensch moet toch 'ns even 'n hart kunnen luchten en ze ratelt over toewijzingen van bloem en ze heeft het over ongebuilde meel en verkeerde maatregelen en verkeerde zuivering en verkeerde menschen, de woordenstroom wordt een klaterende waterval, een omlaag donderende lawine. Ik moet vluchten. Het wordt te machtig. Hier is de wereld aan het ondergaan en van Europa kan niet veel anders meer overblijven dan wat ruïnes, waartussen de resten van een vergane beschaving. „Nederland zal herrijzen, Mevrouw, vast en zeker, ondanks uw sombere profetieën,” zeg ik met den deurenknop in de hand. Ze grist een stuk papier ergens vandaan, komt achter haar toonbank uit en voor ik goed en wel weet wat er allemaal precies gebeurt, sta ik aan den buitenkant van de deur met in de eene hand mijn overgebleven brochures en in de andere hand een broodje, een spierwit broodje. Geduld wordt steeds beloofd, bepins ik. Zoo ging de middag door. Ontmoetinkjes, onbeduidend ieder op zichzelf, niet de moeite waard om allemaal te worden verteld. Maar rijker aan levenservaring kom je thuis, ook rijker aan levensvreugde door het besef, dat je goed werk hebt gedaan. Mogen velen hierin een aansporing vinden om de werkelijk belangrijke brochure „Nederland zal Herrijzen” te gaan colporteren en nog veel meer andere, om ze te koopen en te bestudeeren. Ze is werkelijk veel meer dan den prijs waard.

J. F. v. A.

Lees de brochure

„NEDERLAND ZAL HERRIJZEN”

Verkrijgbaar bij onze vertegenwoordigers en in den boekhandel

HET VORDEREN VAN AUTO'S

Oorspronkelijk had het Militair Gezag de bevoegdheid auto's te vorderen. Toen het Centraal Transport Bureau het verkeersprobleem tot oplossing moest brengen, was het duidelijk, dat bij deze instantie de vorderingsbevoegdheid moest berusten. Dit bureau moest een overzicht krijgen over het beschikbare materiaal, om daarna tot een billijke verdeling over te gaan en zoo de verantwoordelijkheid te kunnen dragen dat zij, die een auto in het algemeen belang het meest nodig hadden, daarover konden beschikken.

Bij beschikking No. 707 van den Chef Staf is dan ook aan de Rijksverkeersinspectie de bevoegdheid verleend tot vordering. Het M.G. kreeg een eigen Bureau, dat aan de R.V.I. opgaf, welke wagens zij met recht van prioriteit voor M.G. moesten vorderen.

Nu het Noorden bevrijd is, wordt deze regeling in de praktijk plotseling doorbroken en is er, althans in Gelderland, een chaotische toestand ontstaan. Er is een run op auto's. Behalve de R.V.I. zijn thans aan het vorderen de lagers van M.G., de N.B.S., de Commandant grensvakken, de repatriëring, de kantonrechter van Groenlo voor het Departement van Oorlog etc. Tenslotte blijkt, dat deze instanties ook van elkaar aan het vorderen zijn.

Aan dezen toestand dient spoedige een einde te komen. Behalve dat hier door de Overheid zelf een slecht voorbeeld, van insubordinatie, wordt gegeven, wordt de rechtszekerheid van de burgers aangetast. Het is dan ook niet te verwonderen, dat een enige medewerking van het publiek geen sprake meer is en de oproep van de R.V.I. tot aangifte gesaboteerd wordt.

Er zijn vele autohouders, die zeker een rijvergunning verkrijgen en anderen, die deze tegemoet kunnen zien, als blijkt, dat de

materiaalpositie dit eenigszins toelaat. Van deze menschen wordt thans zonder meer de auto afgenomen. Er is nog meer. Wie beoordeelt de behoefte? Als de eene auto kapot is, wordt er een andere gevorderd en waar blijft de eerste?

Nu wij toch over auto's schrijven, moeten ons nog een andere opmerking van het hart. De overheid past bescheidenheid. Men bedenke goed, dat het vorderen een harde maatregel is; dat de meesten hun wagen met de grootste moeite uit handen van de Duitschers hebben gehouden, dat velen aan hun wagen gehecht waren. Wat zien we echter vaak? De wildste ridders rijden den eenen wagen na den anderen in de soep. In de mooiste luxe-wagens zien we de heeren van het Gezag (burgerlijk als militair) de anderen de oogen uitsteken. Werkelijk, er zijn al redenen van ontevredenheid genoeg. Men hoeft er niet moedwillig bij te kweken. De overheid geeft al te vaak blijk de volkspsyche niet te verstaan, men behoeft de publieke opinie nog niet te tarten.

Ook veel autobezitters gaan niet vrij uit. Er zijn nog veel wagens ondergedoken, ingemetseld, opzettelijk onvolledig gemaakt. Hieraan moet een eind komen. Dit kan alleen door publicatie van een verordening, die speculaties op een langen termijn onmogelijk maken.

Ook rijden er nog steeds personen, die door de mazen van het net kruipen en op fictieve gronden een auto mogen houden, doch daar hoofdzakelijk in eigen belang, zelfs voor eigen plezier, mede rijden. Ook worden alle auto's niet ten volle benut. We kennen een ambtenaar, die speciaal een auto heeft om zich van zijn woonplaats naar zijn bureau in een andere stad te vervoeren.

Zoo zien we, dat Overheid, auto-eigenaars en autorijders zich nog veel te verbeteren hebben. Als de Overheid begint, volgt de verdere verbetering gemakkelijker.